

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди

Кафедра освітології
та інноваційної педагогіки

До 220-ї річниці з дня заснування університету

Собченко Т.М., Єсікова І.В.

ПЕДАГОГІКА

Методичні рекомендації до семінарських занять та самостійної роботи з
Педагогіки для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
(спеціальності 035 Філологія)

Харків
2024

УДК : 378.041:37](072)

C-55

Рецензенти:

Боярська-Хоменко А. В. – доктор педагогічних наук, доцент, Вчений секретар, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки, ХНПУ імені Г.С. Сковороди;

Калініченко І. О. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогічної майстерності та інклюзивної освіти, Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського.

Собченко Т., Єсікова І. Методичні рекомендації до семінарських занять та самостійної роботи з Педагогіки для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (спеціальності 035 Філологія). Харків: ХНПУ імені Г.С.Сковороди, 2024. 55 с.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (протокол № 9 від 18. 09. 2024)

Видано за рахунок укладачів

Методичні рекомендації містять опис обов'язкової навчальної дисципліни «Педагогіка», зміст семінарських занять, завдання до самостійної роботи та її критерії оцінювання.

У методичних рекомендаціях подано корисні джерела, посилання на інформаційні ресурси.

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди, 2024

©Собченко Т.М., Єсікова І.В., 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	Error! Bookmark not defined.
МЕТА, ЗАВДАННЯ, РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	Error! Bookmark not defined.
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	Error! Bookmark not defined.
СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ...	Error! Bookmark not defined.
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ....	Error! Bookmark not defined.
СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ	Error! Bookmark not defined.
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ	Error! Bookmark not defined.
ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	Error! Bookmark not defined.
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА....	Error! Bookmark not defined.

ВСТУП

Шановні здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти!

Методичні рекомендації до семінарських занять та самостійної роботи з вибіркової навчальної дисципліни «Педагогіка» допоможуть у розумінні кращого змісту двох пов'язаних модулів, ефективній підготовці до семінарських занять, виконанні завдань для самостійної роботи, здійсненні контролю та самоконтролю.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти відіграє вагомую роль у процесі підготовки майбутнього фахівця й займає значне місце у системі сучасної вищої освіти. Означений вид навчальної діяльності, спрямований на самостійне опрацювання навчального матеріалу, забезпечує можливість значно підвищити рівень і якість знань, самостійно отримувати та застосовувати знання у професійній діяльності, сприяє ефективному формуванню та розвитку комплексу умінь та навичок, створює умови для розкриття власних здібностей особистості.

МЕТА, ЗАВДАННЯ, РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Метою викладання навчальної дисципліни «Педагогіка» є засвоєння ключових положень і проблематики сучасної педагогіки; формування основ педагогічного мислення здобувачів, засвоєння студентами системи знань, принципів, форм, методів і прийомів навчально-виховної діяльності. Усвідомлення сутності основних педагогічних понять і теорій з подальшим використанням їх у педагогічній діяльності, формування здатності усвідомлювати педагогічну дійсність, приймати найбільш ефективні рішення у відповідності з педагогічними закономірностями, принципами виховання й навчання. Формування вмінь і навичок організації виховної роботи та навчально-пізнавальної діяльності школярів в урочній та позаурочній формах навчання. Виховання любові до педагогічної професії, формування ідеалу вчителя на основі яскравих прикладів життя відомих педагогів, потреби в самоосвіті.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Педагогіка» є формування у здобувачів вищої освіти системи знань про педагогічну діяльність, цілісність процесів виховання і навчання; формування умінь вдосконалювати знання та уміння організації освітнього процесу; розвиток умінь моделювання педагогічних ситуацій наближених до умов школи; розвиток потреби самовдосконалення і ознайомлення з технологіями самовиховання; розвиток критичного, креативного мислення; оволодіння системою гностичних, проектувальних, конструктивних, організаторських і комунікативних умінь; розвиток здібностей до професійної рефлексії та самовдосконалення; стимулювання пізнавальної та творчої активності здобувачів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни відповідно до її специфіки формуються *програмні компетентності*:

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері обраної спеціальності, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів педагогічної науки.

ЗК 1. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку педагогіки, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК 2. Здатність знаходити та використовувати інформацію з різних джерел (електронних, письмових, архівних, усних) відповідно до актуальних завдань професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність до рефлексії, навчання протягом життя, розвитку й удосконалення власної особистості, підвищення свого рівня педагогічної майстерності.

ФК 1. Здатність свідомо реалізовувати стратегію гуманізації сучасної освіти, використовувати педагогічні знання для різнобічного виховання і розвитку дітей в освітніх закладах;

ФК 2. Володіння знаннями щодо суті педагогічної культури та вміннями виконувати професійну викладацьку діяльність згідно з нормами й правилами педагогічної культури.

ФК 3. Здатність бути обізнаним щодо інноваційних педагогічних технологій, форм і методів навчання та виховання дітей, впроваджувати їх в освітній процес.

ФК 4. Здатність забезпечувати об'єктивний контроль і оцінювання рівня вихованості та навчальних досягнень здобувачів освіти, здійснювати діагностику, прогнозування ефективності та корекцію освітнього процесу.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Загальні основи педагогіки.

Тема 1. Педагогіка як наука. Загальна характеристика педагогічної професії.

Педагогіка як галузь наукового знання про виховання, навчання, освіти людини. Основні етапи розвитку педагогіки. Структура педагогічної науки. Зв'язок педагогічної науки з іншими науками. Основні категорії педагогіки. Визначальні фактори розвитку особистості. Загальна характеристика педагогічної професії: виникнення та становлення педагогічної професії, її своєрідність, перспективи розвитку. Сутність, структура, функції, види, особливості педагогічної діяльності.

Тема 2. Педагогічна майстерність, її складові. Педагогічне спілкування.

Професійна компетентність учителя, її компоненти. Педагогічна майстерність вчителя. Компоненти педагогічної майстерності. Поняття педагогічного спілкування, його особливості, функції, види. Педагогічне спілкування як діалог. Контакт у педагогічному діалозі. Структура педагогічного спілкування. Стилі педагогічного спілкування. Формування комунікативних умінь педагога. Педагогічний такт.

Модуль 2. Теорія виховання.

Тема 1. Сутність процесу виховання. Принципи виховання.

Виховання як спеціально організований процес. Особливості виховного процесу. Структурні компоненти процесу виховання. Етапи процесу виховання. Закономірності процесу виховання. Поняття про принципи виховання. Обумовленість визначення принципів закономірностями процесу

виховання та вимогам суспільства до його мети, змісту, методів. Характеристика принципів виховання.

Тема 2. Зміст виховання.

Національно-патріотичне виховання. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України (2022). Моральне виховання. Формування наукового світогляду. Громадянське виховання. Трудове виховання. Економічне виховання. Екологічне виховання. Естетичне виховання. Фізичне виховання. Мета, завдання, зміст, шляхи реалізації напрямів виховання.

Тема 3. Методи виховання.

Методи виховання як способи цілеспрямованої організації діяльності учасників виховного процесу, спрямованої на реалізацію цілей, завдань, змісту цього процесу, вивчення його результатів. Різні підходи до класифікації методів. Характеристика методів виховання (методи формування свідомості, методи формування досвіду поведінки, методи стимулювання та корекції поведінки, контролю, самоконтролю та самооцінки у вихованні). Оптимальний вибір методів виховання.

Тема 4. Учні́вський колектив.

Поняття про учнівський колектив, його ознаки, функції. Розробка теорії колективу в працях вітчизняних педагогів. Види і структура учнівського колективу. Динаміка розвитку колективу, його етапи. Шляхи згуртування учнівського колективу. Проблема самоврядування і самодіяльності в колективі. Дитячі та юнацькі громадські організації, їх місце і роль у розвитку особистості.

Тема 5. Родинне виховання.

Сім'я як соціально-педагогічне середовище, її вплив на розвиток дитини. Традиційні особливості української родини. Особливості змісту родинного виховання: розумового, морального, трудового, естетичного, економічного, фізичного. Стили батьківсько-дитячих відносин. Методи виховання в сім'ї. Педагогічні умови успішності родинного виховання. Партнерство школи і сім'ї у вихованні учнів. Форми і методи роботи школи з батьками.

Модуль 3. Дидактика

Тема 1. Сутність процесу навчання. Закономірності, принципи і правила навчання.

Дидактика як теорія освіти і навчання. Мета і завдання, актуальні проблеми дидактики. Основні категорії. Навчання як двобічний процес, що включає діяльність учителя (викладання) й учнів (учіння). Функції навчання. Інклюзивна освіта, особливості організації навчання різних категорій дітей з особливими освітніми потребами.

Тема 2. Зміст освіти.

Поняття про зміст освіти, різні підходи до його визначення. Теорії формальної і матеріальної освіти. Прагматична теорія змісту освіти (Д. Д'юї, У. Кілпатрик). Компоненти змісту освіти. Вимоги до відбору змісту освіти. Інтегрований підхід до визначення змісту освіти. Державні нормативні документи, які відображають зміст освіти в школі. Система освіти в Україні.

Тема 3. Види навчання.

Характеристика догматичного, пояснювально-ілюстративного, проблемного, програмованого, модульно-рейтингового, дистанційного, змішаного навчання. Концепція педагогіки співробітництва. Концепція «Нова українська школа» щодо сутності, принципів та шляхів реалізації «педагогіки партнерства».

Тема 4. Методи навчання.

Поняття про методи, прийоми, засоби навчання. Проблема класифікації методів навчання: за джерелами придбання знань, за характером самостійної пізнавальної діяльності учнів, за логікою пізнання; бінарні методи; активні та інтерактивні методи. Оптимальний вибір методів і прийомів навчання. Технології навчання (розвивальні, проєктні, проблемні, ігрові, інтерактивні).

Тема 5. Форми організації навчання. Урок у сучасній школі.

Поняття про форми навчання. Розвиток організаційних форм навчання в історії педагогіки: індивідуальне, індивідуально-групове, белл-ланкастерська. Дальтон-план, мангеймська. Класно-урочна форма навчання, її основні ознаки.

Проблема класифікації уроків за етапами навчання, за дидактичними цілями, за методами навчання та ін. Структура уроку. Способи організації навчальної діяльності учнів на уроці: колективна, групова, індивідуальна, парна робота. Поняття «сучасний урок» в онлайн форматі. Синхронне та асинхронне навчання. Основні вимоги до уроку: виховні, дидактичні, психологічні, гігієнічні. Шляхи підвищення ефективності уроку: використання сучасних засобів навчання; звернення до особистості учня, його мотиваційної сфери; індивідуальний підхід до учнів тощо.

Тема 6. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю учнів.

Поняття про контроль, його основні функції. Завдання контролю. Вимоги до контролю. Види контролю. Методи і форми контролю. Формувальне оцінювання. Самооцінювання. Подолання освітніх втрат.

Тема 7. Формування позитивного ставлення учнів до навчання

Джерела мотивації навчання. Формування пізнавальної активності особистості школяра. Сутність поняття «пізнавальна активність». Рівні, показники та критерії пізнавальної активності школярів. Ознаки пізнавальної активності. Психолого-педагогічні умови забезпечення ефективності формування пізнавальної активності школярів у різних видах діяльності.

Тема 8. Питання управління закладами середньої освіти. Підвищення кваліфікації вчителів.

Атестація педагогічних кадрів Управління як діяльність. Загальні принципи управління. Школа як педагогічна система і об'єкт наукового управління. Планування роботи школи. Види контролю: тематичний, фронтальний, персональний, предметно-узагальнюючий, комплексно-узагальнюючий. Соціально-психологічний клімат у педагогічному колективі, конфлікти. Сертифікація. Атестація педагогічних кадрів.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	с	л.р.	с.р.		л	п	с	л.р.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1 Загальні основи педагогіки.												
Тема 1.1. Педагогіка як наука. Загальна характеристика педагогічної професії.	10	2		2		6						
Тема 1.2. Педагогічна майстерність, її складові. Педагогічне спілкування.	9	2		2		5						
Разом за змістовим модулем 1	19	4		4		11						
Змістовий модуль 2. Теорія виховання.												
Тема 2.1. Сутність процесу виховання. Принципи виховання.	10	2		2		6						
Тема 2.2. Зміст виховання.	10	2		2		6						
Тема 2.3. Методи виховання.	10	2		2		6						
Тема 2.4. Учнівський колектив.	7			2		5						
Тема 2.5. Родинне виховання.	8			2		6						
Разом за змістовим модулем 2	45	6		10		29						
Змістовий модуль 3. Дидактика												
Тема 3.1. Сутність процесу навчання. Закономірності, принципи і правила навчання	12	2		2		8						
Тема 3.2. Зміст освіти.	10	2		2		6						
Тема 3.3. Види навчання	13	1		2		10						
Тема 3.4. Методи навчання.	12	2		2		8						
Тема 3.5. Форми організації навчання. Урок	12	2		2		8						

у сучасній школі.												
Тема 3.6. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю учнів.	9	1		2		6						
Тема 3.7. Формування позитивного ставлення учнів до навчання	8			2		6						
Тема 3.8. Питання управління закладами середньої освіти. Підвищення кваліфікації вчителів. Атестація педагогічних кадрів	10			2		8						
Разом за змістовим модулем 3	86	10		16		60						
Усього	150	20		30		100						

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Тема	Завдання за темою
1	Тема 1.1. Педагогіка як наука. Загальна характеристика педагогічної професії	<ul style="list-style-type: none"> ✓ На основі аналізу рекомендованої літератури здійснити характеристику системи освіти в Україні щодо закону України «Про освіту», концепції «Нова Українська школа» (тези) ✓ Виокремити напрями та фактори розвитку особистості школяра (структурно-логічна схема)
2	Тема 1.2. Педагогічна майстерність учителя, складники. Педагогічне спілкування	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Розкрити сутність і значення педагогічних здібностей вчителя (структурно-логічна схема). ✓ Підготувати інфографіку «Педагогічний такт учителя».
3	Тема 2.1. Сутність процесу виховання. Принципи виховання	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Зробити порівняльний аналіз поглядів А.С. Макаренка та В.О. Сухомлинського на принцип гуманізму (есе). ✓ Скласти пам'ятку «Правила виховання»
4	Тема 2.2. Зміст виховання	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Розробити фрагмент плану виховної роботи, враховуючи усі напрями виховання для учнів середньої школи (клас на вибір) на один семестр. ✓ Підготувати стендову доповідь або презентацію «Профорієнтаційна робота зі школярами».
5	Тема 2.3. Форми та методи виховання	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Розкрити основні напрями роботи вчителя з «важкими» дітьми. ✓ Скласти та презентувати монолог-переконання вчителя для учнів середньої школи (тема на вибір).
6	Тема 2.4. Учнівський колектив	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Проаналізувати досвід (власний) організації самоврядування в школі. ✓ Розкрити роль громадських дитячих та юнацьких організацій у розвитку учнівської молоді на прикладі (м. Харкова та області) .

7	Тема 2.5. Родинне виховання	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Скласти скрайб-малюнок на тему (на вибір) «Етапи розвитку сім'ї». «Кризи сім'ї, їх вплив на дітей». «Стилі батьківсько-дитячих відносин». «Методи виховання в сім'ї». ✓ На основі аналізу першоджерел А.С.Макаренка «Книга для батьків. Лекції про виховання» скласти тези до розділів «Загальні умови сімейного виховання», «Про батьківський авторитет» .
8	Тема 3.1. Сутність процесу навчання. Закономірності, принципи і правила навчання	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Розкрити у вигляді структурно-логічної схеми тему «Принципи та правила навчання». ✓ Підготувати презентацію на тему (на вибір) «Інклюзивна освіта, її сутність та значення», «Особливості організації навчання різних категорій дітей з особливими освітніми потребами».
9	Тема 3.2. Зміст освіти.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Здійснити характеристику спрямованості змісту освіти на формування ключових компетентностей у Законі України «Про освіту», Концепції «Нова українська школа». ✓ Проаналізувати державні нормативні документи, які відображають зміст освіти в школі. Навчальний план. Навчальні програми. Підручники і посібники.
10	Тема 3.3. Види навчання.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Проаналізувати Концепцію «Нова українська школа» щодо сутності, принципів та шляхів реалізації «педагогіки партнерства», особистісно-орієнтованої, проектної технологій. ✓ Підготувати презентацію до теми (на вибір) «Ігрові технології», «Інтерактивні технології», «Інформаційні технології»

11	Тема 3.4. Методи навчання.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Підготувати презентацію на тему «Загальна характеристика активних і інтерактивних методів навчання». ✓ Розробити фрагмент уроку української мови у середній школі (клас та тема на вибір) з використанням словесних методів навчання (розповідь, лекція, бесіда, пояснення)
12	Тема 3.5. Форми організації навчання. Урок сучасній школі у	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Обґрунтувати доцільність застосування різних форм організації навчання у сучасній школі. ✓ Перегляд уроку української мови у 6 класі https://www.youtube.com/watch?v=fWRiEFtjtc4 та його аспектний аналіз.
13	Тема 3.6. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю учнів.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Проаналізувати та обґрунтувати новітні види моніторингу навчальних досягнень учнів. ✓ Виділити основні переваги і недоліки різних видів контролю.
14	Тема 3.7. Формування позитивного ставлення учнів до навчання.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Виділити та проаналізувати основні шляхи формування позитивного ставлення учнів до навчання. ✓ Створити інфографіку до теми «Залучення школярів до науково-дослідної роботи».
15	Тема 3.8. Питання управління закладами середньої освіти.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Здійснити аналіз нормативно-правових документів про освіту і загальну середню освіту про управління загальноосвітнім навчальним закладом, функції, права, обов'язки педагогічних працівників, підвищення кваліфікації. ✓ Створити інтелект-карту на тему «Створення сучасного освітнього середовища, зміна ставлення вчителя до учня в новій Українській школі».

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ (орієнтовний план проведення семінарських занять)

Модуль 1. Загальні основи педагогіки.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №1 (2 години)

Тема: Педагогіка як наука. Загальна характеристика педагогічної професії.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Мета: формування здатності здобувачів розширювати знання та оволодівати новими вміннями, навичками для успішного професійного розвитку, гармонізувати колективну (групову) взаємодію учасників освітнього процесу.

Методи викладання та контролю: бесіда, дискусія, проблемно-пошукові завдання, інтерактивні методи, самооцінювання, робота в парах, тестування, творчі завдання.

План

1. Обговорення теоретичних питань.
 - ✓ *Педагогіка як наука.*
 - ✓ *Основні етапи розвитку педагогіки.*
 - ✓ *Основні педагогічні категорії.*
2. Виконання інтерактивної вправи «Сучасний педагог – це ...» на дошці Padlet (Canva, Jambord) (визначення 5 основних компетенцій вчителя).
3. Групова робота (завдання 1 група: окреслити переваги вчительської професії; завдання 2 група: окреслити недоліки (труднощі) вчительської професії, навести приклади).

Питання на самостійне опрацювання

1. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками.
2. Загальна характеристика педагогічної професії: виникнення та становлення педагогічної професії, перспектива розвитку.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №2 (2 години)

Тема: Педагогічна майстерність, її складові. Педагогічне спілкування.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Мета: формування знань щодо особливостей професійної діяльності вчителя, його функцій, структури педагогічної майстерності та умов організації педагогічного спілкування як запоруки успішної професійної взаємодії.

Методи викладання та контролю: бесіда, дискусія, групова робота.

План

1. Обговорення теоретичних питань.
 - ✓ *Особистість учителя (наведення висловлювань про вчителя педагогів, представників сфери культури, діячів науки).*
 - ✓ *Складові педагогічної майстерності.*
2. Проведення гри «Моя професійна роль» (здобувачам пропонується набір професійних ролей учителя, які вони мають по черзі охарактеризувати).

Режим доступу:

<https://wordwall.net/resource/61857142/%d1%80%d0%be%d0%bb%d1%96-%d0%b2%d1%87%d0%b8%d1%82%d0%b5%d0%bb%d1%8f>

3. Творче завдання (проведення фрагменту тренінгу на одну з запропонованих тем):
- ✓ на розвиток техніки мовлення (дикція, звучність, темп, чистота голосу, правильна вимова);
 - ✓ майстерність саморегуляції як спосіб попередження професійного самовигорання;
 - ✓ ефективне спілкування (прийом ехо, прийом ти висловлювання, метод детектив);
 - ✓ управління тонусом скелетних м'язів і мімікою;
 - ✓ майстерність комунікативності.

Питання на самостійне опрацювання

1. Педагогічна техніка як один із головних компонентів педагогічної майстерності вчителя, її складові.
2. Мовлення вчителя як засіб педагогічної праці.
3. Сутність, функції, стилі педагогічного спілкування.

Модуль 2. Теорія виховання. СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №3

(2 години)

Тема: Сутність процесу виховання. Принципи виховання.

Вид заняття: семінар- ділова гра.

Мета: формувати здатність застосовувати знання на практиці, розв'язувати педагогічні ситуації, вдосконалювати вміння колективної співпраці, обґрунтовано доводити свою думку, вести дискусію.

Методи викладання та контролю: дискусія, бесіда, ділова гра, аналіз ситуацій.

План

1. Обговорення теоретичних питань.
 - ✓ *Процес виховання та його особливості.*
 - ✓ *Структура процесу виховання.*
2. Проведення гри «Методичний семінар з пошуку шляхів здійснення ефективного виховання» (аналіз педагогічних ситуацій з погляду реалізації принципів виховання).

Тип гри: ділова гра

Методичні вказівки. На занятті студенти об'єднуються в чотири групи: три групи вчителів-новачків і групу експертів. Кожна група отримує свою проблемну ситуацію (група експертів отримує всі три ситуації), уважно її читає, аналізує та готує відповідь на поставлені питання. На це дається 10 хвилин. Після цього представники кожної групи по черзі презентують свої ситуації та варіанти розв'язання проблем. Після кожного виступу слово надається представникам інших груп і, на завершення, групі експертів. Наприкінці заняття колективно складається пам'ятка «Правила здійснення ефективного виховання».

Інструкції до виконання ролей

Учителі-новачки – беруть участь в емітованому методичному семінарі з метою озброєння педагогічним досвідом; у груповій роботі мають проаналізувати дану педагогічну ситуацію й обґрунтовано запропонувати шлях розв'язання проблеми.

Експерти – досвідчені вчителі-методисти; мають за короткий проміжок часу (10 хв) проаналізувати всі три педагогічні ситуації, продумати варіанти розв'язання проблем; є рецензентами вчителів-новачків, аналізують і оцінюють запропоновані ними рішення.

Картка №1

Семикласник Микола Н. психічно неврівноважений, має погані стосунки з однокласниками, на уроках неухважний, неслухняний. Виховують його мама й бабуся, якими він керує. Комплекс неповноцінності ще доповнюється тим, що він невеличкого зросту. З роками конфлікт «Микола – однокласники», «Микола – вчителі» ставав дедалі глибшим.

Тільки вмілий підхід класного керівника до кожної ситуації, яка виникала в стосунках учня з дітьми, учня з учителями, давав можливість хлопчикові переконуватись у тому, що він стає більш терплячим до зауважень в його адресу, що навіть його маленькі перемоги помічають однокласники, учителя та радіють за нього.

Але одного разу Микола дуже хотів узяти участь у районній олімпіаді з математики, хоча в команду не міг бути включений, бо не мав систематичних знань. Учитель (вона ж класний керівник) все-таки запрошує його на олімпіаду, каже, що це буде особистий залік, і домовляються про це з районним журі.

Роботу хлопчик написав непогано як для нього, бо надзвичайно старався. Учитель у присутності дітей оголошує йому подяку на уроці математики і робить відповідний запис у щоденнику.

Наступний урок – географія. На цьому уроці вчитель географії хоче записати йому в щоденник зауваження за розмову на уроці. Коли вчитель хотів взяти щоденник, Микола не лише відмовився його дати, а навіть заховав у портфель. Учитель хотів забрати портфель, а учень вкусив його за руку. Виник серйозний конфлікт.

Порівняйте дії класного керівника та вчителя географії по відношенню до Миколи, проаналізуйте їх стосовно реалізації принципів виховання. Як би Ви вчинили після конфлікту на уроці географії на місці класного керівника?

Картка №2

Марія Прокопівна, учителька біології, прийшла в клас у поганому настрої. Ще з порогу вона крикнула Мишку Котову, відомому в класі порушникові:

- Котов, не крутись! Сядь за першу парту!
- Не сяду! – різко відповів Мишко.
- То вийди з класу!
- Не вийду!
- Ти не вийдеш – я піду!, - пригрозила вчителька.
- Ну, й ідіть, - і далі грубив Мишко.

Не очікуючи такого приниження, Марія Прокопівна спочатку зніяковіла, потім швидким кроком підійшла до Мишка – і в класі пролунав гучний ляпас...

Проаналізуйте ситуацію, що склалася, з позиції вимог принципів виховання. Як би Ви вчинили на місці вчителя?

Картка №3

Дев'ятикласниця Рая росла в сім'ї без рідного батька. Вітчим вважав її нахлібницею і вимагав, щоб вона пішла працювати. Мати була проти цього.

Одного разу дівчина прийшла зі школи, сіла вечеряти. Вітчим прийшов напідпитку і сказав, що не буде давати грошей, поки Рая не влаштується на роботу. Почувши слова вітчима, Рая різко піднялася і грубо сказала: «Сідайте, їжте, адже Вам всього мало!».

У сім'ї виникла сварка. У цей час прийшов класний керівник.

- Мабуть, знову двійка з математики? – спитав вітчим.
- На жаль, не тільки двійка, - відповів байдужим голосом класний

керівник.

- А що ще? – триумфуючи й радіючи спитав вітчим.

• Ось подивіться! – і класний керівник протягнув записку. – хлопці в голові з'явилися, яка тепер математика!

У записці, адресованій подружці, Рая писала: «Я посварилася з Віктором із-за своєї запальності і тепер не знаю як перед ним вибачитися. Взагалі він гарний хлопець, а я дурна».

Вітчим розгорнув записку і збирався прочитати її вголос. Рая вирвала записку і, повернувшись до класного керівника, стримуючи сльози, вигукнула:

- Ви... ви, як шпигун, як донощик, тільки ходите дворами, пліткуєте!

Хіба Ви вчитель?

З цими словами вона вибігла на двір.

• Ось яка грубіянка ваша донька, – сказав він батькові. – Мене образила, і взагалі вам потрібно вжити серйозних заходів.

Проаналізуйте дану педагогічну ситуацію з точки зору вимог принципів виховання. Дайте оцінки дії вчителя й учениці. Як би Ви порадили класному керівнику виправити ситуацію?

Картка 4

Класний керівник 5-го класу М.І. з дітьми на прогулянці. Діти бігають, граються.

- Коли б ти так у навчанні виділялася, як тут, - зауважує класний керівник одній дівчинці, - там ти частіше сльози проливала замість розумної відповіді.

Дівчина, ніби прибита, зупиняється і потім до кінця прогулянки все з побоюваннями поглядає на вчительку.

- Медведєв, - звертається вчителька до хлопчика, який із захопленням ловить метеликів, - ну, підійди до мене, я з тобою хочу поговорити.

Хлопчик, ніяковіючи, наближається до класного керівника.

- Я сьогодні в магазині зустріла твою маму, - говорить вона. - Виявляється, ти, друже, щоденник дома не показуєш, а метеликів ловиш спритно.

Хлопчик ще нижче опускає голову.

- Якщо сьогодні не покажеш дома свої двійки, - ріже вихователька, - завтра без батьків у школу не приходи. Зрозумів?

- Так, - похмурившись, відповідає хлопчик.

- А тепер іди гратися.

Хлопчик іде до дітей. На ходу він викидає пійманих метеликів. Його оточують товариші, про щось розпитують, а він злісно оглядається на виховательку, відмахується від них рукою, не хоче говорити.

1. Проаналізуйте цю ситуацію з погляду принципів виховання.

2. Які якості зможуть сформуватися у дітей в результаті таких виховних впливів?

Картка 5

Лист молодій дівчині, яка закінчила середню школу:

«Я – одна в сім'ї. мої батьки працюють на високих посадах. З нами живе бабуся. Мені 19 років. Я ніде не вчусь, не працюю. Чому? Не бажаю, я нудькую! Я дивлюсь на світ з неприхованим позіханням. Мені багато хто заздрить: у мене 7 джинсових костюмів, костюми із замші, дублянки, чоботи, прикраси...

Їм заздрісно, а мені все це набридло. Мені ліньки жити, ліньки щось робити. Усю роботу по домі робить моя бабуся. Їй 85 років. Мені завжди робиться страшно, коли я подумаю, що вона невдовзі помре. Але мені не стільки шкода, скільки я жахаюся від думки, що потім усю роботу мені доведеться робити самій. У мене часто бувають конфлікти зі своїми. Сварять за те, що я ніде не вчуся, не працюю, але я звикла їх не чути.

Порадьте мені: як мені бути, як позбавитися нудьги?

Іродія *

1. Вимоги яких принципів, на ваш погляд, не були достатньою мірою реалізовані у процесі виховання Іродії?

2. Чим можна допомогти Іродії?

Перебіг гри

1. Вступне слово організатора гри

2. Оформлення ігрового поля (об'єднання студентів у групи, вивчення ними інструкцій згідно з отриманими ролями, отримання ними карток із ситуаціями)

3. Самостійна робота студентів у групах

4. Групова дискусія

Кожна група по черзі презентує шляхи розв'язання педагогічних ситуацій, обґрунтовуючи свої рішення. Після презентації групою своєї ситуації та шляхів її розв'язання свої думки можуть висловити представники інших груп. Після цього в обговорення включаються експерти й дають розгорнутий

аналіз почутим думкам, погоджуючись із запропонованими ідеями або пропонуючи свої варіанти.

5. Колективна робота зі створення пам'ятки «Правила здійснення колективного виховання»

Основні тези підсумків гри:

- Для того, щоб здійснювати ефективний виховний вплив, необхідно проаналізувати ситуацію, що склалася, і виявити її причини.
- Принципи виховання є універсальними педагогічними положеннями й потребують реалізації під час впливу на дітей будь-якого віку і в будь-яких обставинах.
- Поспішні необдумані кроки вчителя можуть зіпсувати процес виховання й порушити контакт з вихованцем назавжди, тому перед діями педагогові необхідно все обдумувати і прогнозувати наслідки своєї поведінки.

Питання на самостійне опрацювання

1. Принципи гуманізму: сутність, шляхи реалізації в шкільній практиці.
2. Шляхи реалізації принципу врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів у виховному процесі.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №4

(2 години)

Тема: Зміст виховання.

Вид заняття: семінар практикум.

Мета: формування активної громадської позиції утвердження національної ідентичності громадян, національної самобутності.

Методи викладання та контролю: бесіда, створення кейсів для розв'язання ситуацій, мозковий штурм, самоцінювання, групова робота.

План

1. *Бліц-опитування теоретичних питань з теми лекції.*
2. Демонстрація стендової доповіді або презентації, інфографіки за темами (на вибір один з напрямів виховання) та «Профорієнтаційна робота зі школярами».
3. Групова робота. Розробити фрагмент плану виховної роботи, враховуючи усі напрями виховання для учнів середньої школи (клас на вибір) на один семестр.
4. Перегляд короткометражного фільму «Одна сота секунди» <https://www.youtube.com/watch?v=LCHdZ35O04U>, який став переможцем Манхетенського кінофестивалю 2007 року. Визначте, які моральні проблеми піднімаються автором цього фільму. Дітей якого віку варто залучати до обговорення цих проблем?

Питання на самостійне опрацювання

1. Сутність та зміст морального виховання. Шляхи формування моральної культури особистості.
2. Громадянське виховання. Формування громадянськості як риси особистості.
3. Мета і завдання національно-патріотичного виховання дітей та молоді. Розвиток патріотичних якостей учня засобами іноземних мов.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №5

(2 години)

Тема: Методи виховання.

Вид заняття: Семінар – практикум.

Мета: формувати здатність використовувати основні методи виховання.

Методи викладання та контролю: бесіда, створення кейсів для розв'язання ситуацій, мозковий штурм, самоцінювання.

План

1. Виявлення особливостей вибору форм і методів виховання в залежності від напрямку виховної роботи

НАПРЯМКИ ВИХОВАННЯ	МЕТОДИ ВИХОВАННЯ	ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВАННЯ
Екологічне		
Моральне		
Розумове		
Естетичне		
Патріотичне		
Фізичне		
Громадянське		
Політичне		
Економічне		
Статеве		
Сімейне		
Екологічне		
Валеологічне		

2. Обговорення теоретичних питань (бліц-опитування).
3. Творче завдання. Підготувати та презентувати короткий монолог-переконання на довільну тему для учнів 10-11 років ЗЗСО.

Питання на самостійне опрацювання

1. Сутність поняття «метод виховання». Класифікація методів виховання
2. Умови оптимального вибору і ефективного застосування методів виховання.
3. Форми організації виховної роботи в школі.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №6

(2 години)

Тема: Учні́вський колектив.

Вид заняття: семінар практикум.

Мета: формувати уміння формувати колектив на засадах співпраці, розумного поєднання педагогічного керівництва з створенням умов для вияву вихованцями самостійності, ініціативи.

Методи викладання та контролю: навчальний практикум, самооцінювання, проєтна групова робота.

План

1. Дискусія на тему «Ростити чи виховувати дітей?».
2. Проєтна робота (групова) на теми «Учні́вське самоврядування», «Шляхи згуртування учні́вського колективу». Організація проєктної роботи за допомогою цифрового сервісу Canva.
3. Перегляд відео «Безпечна школа» Нік Вуйчіч
<https://www.youtube.com/watch?v=RGMAI4SuvVU>;
 - аналіз поточної ситуації;
 - обговорення (учасники за бажанням наводять приклади з власного досвіду);
 - на основі опрацювання міні-лекції скласти анкету для учнів для виявлення булінгу (10 запитань)

Питання на самостійне опрацювання

1. Поняття колективу, його види.
2. Сутність, зміст, функції колективу
3. Фактори розвитку колективу.
4. Учні́вське самоврядування.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №7

(2 години)

Тема: Родинне виховання.

Вид заняття: семінар-дискусія.

Мета: розкрити сучасні наукові уявлення про психологію сім'ї, шляхи та засоби сімейного виховання, сформувані вміння консультування батьків з питань сімейної педагогіки.

Методи викладання та контролю: інтерактивні методи, бесіда, обговорення, взаємооцінювання.

План

1. Обговорення теоретичних питань (бліц-опитування).
2. Дискусія на тему «Умови успішного виховання дитини».
3. Творче завдання (групова робота). Створення інфографіки на теми:
 - ✓ «Етапи розвитку сім'ї»,
 - ✓ «Кризи сім'ї та їх вплив на дітей»,
 - ✓ «Стилі батьківсько-дитячих відносин»,
 - ✓ «Методи виховання в сім'ї»,
 - ✓ «Сім'я як інститут суспільного виховання, її вплив на розвиток дитини»,
 - ✓ «Типи і види сімей».
4. Робота з першоджерелами А.С.Макаренка «Книга для батьків. Лекції про виховання». Складання тез до розділу «Про батьківський авторитет».

Питання на самостійне опрацювання

1. Мета і завдання родинного виховання.
2. Особливості змісту виховання в сім'ї.
3. Методи та засоби виховання в сім'ї.

Модуль 3
СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №8
(2 години)

Тема: Сутність процесу навчання. Закономірності, принципи і правила навчання

Вид заняття: семінар-бесіда.

Мета: формувати здатність застосовувати нові дієві інструменти, гармонізувати колективну (групову) взаємодію учасників освітнього процесу.

Методи викладання та контролю: інтерактивні методи, бесіда, обговорення, взаємооцінювання.

План

1. Заповнення таблички з подальшим обговоренням.

- Визначте та розкрийте основні функції принципів навчання.

ПРИНЦИПИ НАВЧАННЯ	ФУНКЦІЇ ПРИНЦИПІВ НАВЧАННЯ
зв'язку навчання з життям	
формування позитивної мотивації навчально-пізнавальної діяльності, активності та самостійності учнів	
системності, систематичності й послідовності	
оптимізації	
гуманізації виховання та навчання	
виховуючого навчання	
індивідуального підходу до учнів	
наочності в навчанні	
міцності засвоєння знань, умінь, навичок	
трудності й доступності навчання	
науковості навчання	

2. Аналіз педагогічних ситуацій з погляду реалізації вимог принципів навчання (групова робота).

Ситуація 1

Ми з дітьми прийшли в осінній сад. Яскравий, сонячний день «бабиного літа», ласкаві промені гріють землю і нерухомі дерева, гілля яблунь, груш, вишень в різнобарвному вбранні. Я розповідаю дітям про те, як готується до тривалої й холодної зими все живе в природі: дерева, насіння рослин, що впало на землю, птахи, які в нас зимують, комахи. Переконавшись, що діти переживають, відчувають багатство змісту й емоційного забарвлення слів і словосполучень, я пропоную малятам розповісти про те, що вони бачать і відчувають. На моїх очах, ось зараз народжуються напрочуд тонкі й яскраві думки про навколишню природу: «У голубому небі розтав табун білих лебедів...», «Дятел стукає по корі дерева, і дерево дзвенить...», «Біля дороги цвіте самотня ромашка», «Лелека стоїть у гнізді й дивиться кудись далеко, далеко...», «На квітку хризантеми сів метелик, гріється на сонечку...». Діти не переказують моїх слів, а висловлюють своє. Думка живе, збагачується, у дитини виробляється уміння думати, вона переживає почуття радості мислення, яке не можна ні з чим порівняти – насолоду пізнання. Вона відчуває себе мислителем.

Ситуація 2

На уроці математики у 7-му класі вивчали тему: «Площа трикутника». Учителька використовувала багато наочних посібників, спонукала учнів до самостійних міркувань, до розуміння сутності площі трикутника через вимір площі паралелограма. Розв'язали кілька задач. Учителька показала, як важливо володіти цими уміннями для розв'язання певних завдань на виробництві, будівництві, у сільському господарстві. Урок пройшов цікаво, учні були дуже активними і панувала робоча дисципліна.

Ситуація 3

Урок літератури. Тема: «Життя і діяльність Т.Г. Шевченка». Учитель С.Д. напередодні уроку розвішав у класі плакати-ілюстрації про життя поета. На дошці були розміщені репродукції з картин Т.Г. Шевченка. Ще до початку уроку учні з інтересом розглядали новий для них матеріал. Уже й на уроці очі дітей були зосереджені на ілюстраціях. Розповідь учителя розбивалася об своєрідний психологічний бар'єр між педагогом і школярами. Ось і дзвінок на перерву. Учитель відчув невдоволення проведеним уроком. А так наполегливо готувався... Ситуація 4

Учитель фізики урок у 9 класі почав з того, що запропонував учням задачу такого змісту: «Дані дві кулі однакового розміру і маси, які пофарбовані однаковою фарбою. Але одна куля зроблена з легкого металу, а друга – з важкого. Як визначити, яка куля зроблена з важкого металу? Бити, свердлити, здирати фарбу не можна». Учні зацікавилися таким завданням. Вони навіть попросили повторити його зміст. Спочатку більшість із них стверджувала, що в умові є помилка: обидві кулі однакової маси та розміру, а зроблені з різних металів. Але вчитель ще раз підтвердив, що помилки в умові немає. Настала пауза. Деякі учні зробили спробу дати відповідь, але лише починали її конструювати і відразу ж усвідомлювали, що помиляються. Учитель не поспішав з відповіддю. У цьому випадку потрібні знання деяких фізичних законів. На уроці ми й познайомимось з темою про відцентровані сили. Учитель пояснював новий навчальний матеріал, використовував таблиці, схеми, демонстрував деякі процеси на моделях. Учні уважно сліdkували за викладанням матеріалу. І тільки після пояснення вчитель знову попросив школярів дати відповідь на поставлене запитання. Відповідь була вірною.

Питання на самостійне опрацювання

1. Поняття про принципи навчання, їхня класифікація.
2. Сутність і шляхи реалізації в сучасній школі принципів:
 - активності й самостійності учнів у навчанні;
 - зв'язку навчання з життям;
 - індивідуального підходу до учнів у навчанні;
 - наочності навчання.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №9

(2 години)

Тема: Зміст освіти.

Вид заняття: комбінований семінар.

Мета: сформувати поняття про зміст освіти в сучасній школі, з'ясувати сучасні підходи до характеристики ключових понять, формувати навички аналізу, уміння порівнювати, узагальнювати, розподіляти навчальне навантаження для учнів.

Методи викладання та контролю: інтерактивні методи, бесіда, обговорення, взаємооцінювання.

План

1. Обговорення теоретичних питань.

- ✓ Загальна характеристика змісту освіти.
- ✓ Освітня система в Україні.
- ✓ Стандарти освіти.

2. Групова робота (аналіз документів, що визначають зміст освіти)

Група 1. Ознайомтеся <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas> (українська мова або література) опишіть структуру, визначіть як у програмі реалізовано вимоги принципів науковості, систематичності та послідовності.

Група 2. Проаналізуйте структуру підручника відповідно до Вашого фаху та зазначте: Які принципи навчання реалізовано у підручнику? Як реалізовано дидактичні вимоги до підручника? <https://shkola.in.ua/2311-ukrainska-mova-6-klas-zabolotnyi-2020.html>

Група 3. Проаналізуйте документ https://bilyavka.od.gov.ua/wp-content/uploads/Navchalnyj_plan_18-19.pdf (навчальний робочий план)

Питання на самостійне опрацювання

1. Модельна навчальна програма та навчальна програма: спільне та відмінне.
2. Державний стандарт базової середньої освіти. <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrainska-shkola-2/derzhavniy-standart-bazovoi-serednoi-osviti>

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №10

(2 години)

Тема: Види навчання.

Вид заняття: комбінований семінар.

Мета: засвоїти основні види навчання, шляхи їх реалізації, їх переваги та недоліки.

Методи викладання та контролю: інтерактивні методи, бесіда, обговорення, взаємооцінювання.

План

1. Характеристика догматичного, пояснювального, проблемного, програмованого, модульно-рейтингового, комп'ютерного, дистанційного навчання (стендова доповідь, інфографіка, презентація тощо).
2. Проведення прес-конференції «Педагогіка співробітництва».
(Представити педагогічну ідею (Ш.О.Амонашвілі, В.Ф.Шаталова, Є.М.Ільїна, С.М.Лисенкової, І.П.Волкова та ін.), що є ефективною до вашого фаху.

Питання на самостійне опрацювання

1. Авторські педагогічні ідеї.
2. Сучасні види та концепції навчання.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №11

(2 години)

Тема: Методи навчання.

Вид заняття: семінар практикум

Мета: формувати вміння робити аспектний аналіз уроку, оптимально підбирати методи навчання для проведення фрагментів уроків.

Методи викладання та контролю: інтерактивні методи, бесіда, обговорення, взаємооцінювання.

План

1. Мозковий штурм закінчи речення.

Методи навчання – це...

Принципи навчання – це....

У чому полягає відмінність методів навчання від принципів....

Засоби навчання – це...

Назвіть фактори, що впливають на вибір методів навчання.

2. Проведення мікрофрагментів уроку (групова робота).

Студенти об'єднуються в групи з карток обирають методи навчання,

Набір карток (словесні методи навчання)

Монологічні	Діалогічні
лекція	бесіда (евристична)
пояснення	дискусія, диспут
розповідь	драматизація

тему відповідно специфіки фаху. Підготовка фрагменту уроку 10-15 хвилин, після цього відбувається демонстрація фрагменту уроку з відповідними методами. Колективне обговорення фрагменту. Підбиття підсумків.

Питання на самостійне опрацювання

1. Поняття про методи, прийоми, засоби навчання.
2. Проблема класифікації методів навчання.
3. Вибір методів і прийомів навчання.
4. Характеристика окремих методів навчання.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №12

(2 години)

Тема: Форми організації навчання. Урок у сучасній школі.

Вид заняття: семінар практикум.

Мета: формувати вміння аналізувати урок, визначати тип уроку.

Методи викладання та контролю: інтерактивні методи, бесіда, обговорення, взаємооцінювання.

План

1. Мозковий штурм з ключових понять теми.

Продовжіть речення: форма організації навчання – це ..., індивідуальна форма навчання – це ..., фронтальна форма – це ..., групова форма організації навчання – це ..., урок – це....

2. Перегляд уроку української мови <https://www.youtube.com/watch?v=YX5t42rytDc&t=1s> з подальшим аналізом за поданою схемою та обговоренням.

Аспектний аналіз уроків

а) **Дидактичний аналіз** передбачає аналіз уроку по наступним основним дидактичним категоріям:

- постановка навчально-виховної мети уроку;
- додержання дидактичних принципів /науковості, наочності, міцності, доступності та ін./;
- додержання логіки навчального матеріалу і процесу навчання на уроці;
- використання форм, засобів і методів навчання;
- питання активізації пізнавальної діяльності учнів;
- організація самостійної роботи учнів;
- реалізація принципу єдності навчання і виховання;
- відповідність ходу уроку і його результатів вимогам до уроку та програмі, загальній дидактичній меті;
- чи розв'язані дидактичні цілі, чи досягнута мета приростання знань, умінь та навичок учнів;

- якою була структура уроку в цілому і яка послідовність елементів зовнішньої і внутрішньої підструктур; чи відповідало сполучення методів навчання, застосування наочності та ТЗН дидактичним завданням уроку, чи забезпечило це високий рівень пізнавальної самостійності учнів, поєднання освіти і виховання;
- чи характерні диференціація та індивідуалізація на даному уроці;
- у чому сутність зв'язку з життям.

3. Визначення типу запропонованих уроків та доведення доцільності запропонованої структури під час вивчення запропонованих тем.

Урок 1

Урок української мови у 6-му класі. Тема уроку: “Дієприкметник, його граматичні ознаки”. Урок включав такі компоненти:

Аналіз опорних знань, умінь та навичок учнів з попередніх тем.

Актуалізація опорних знань про граматичні ознаки прикметників і дієслів.

Робота над підкресленими словами в реченнях: “Місто, побудоване на березі мальовничої річки, залишалося гордістю старшого покоління. Вмирав поет, залюблений у світ, вмирав поет, задивлений у море”. Визначення їх граматичних категорій.

Виконання вправ за підручником із завданням виділення дієприкметників.

Складання речень з дієприкметниками.

Завдання додому та інструктаж до нього.

Урок 4

Урок англійської мови у 8-му класі. Тема уроку: “Конституція України”.
Урок включав такі структурні компоненти:

Організація учнів на пізнавальну діяльність, проведення фонетико-мовленнєвої зарядки.

Бесіда учителя з учнями з метою узагальнення знань за темою “Конституція України”. Засвоєння лексичного запасу шляхом конструювання нових речень.

Творча робота учнів за індивідуальними завданнями з використанням діалогу: розмова про права громадян України.

Аудіювання (прослуховування тексту, магнітофонні записи) тексту з наступним переказом.

Оцінка навчальної діяльності учнів.

Домашнє завдання.

Питання на самостійне опрацювання

1. Розвиток організаційних форм навчання в історії педагогіки: індивідуальне, індивідуально-групове, белл-ланкастерська. Дальтон-план, мангеймська.
2. Способи організації навчальної діяльності учнів: колективна, групова, індивідуальна, парна робота.
3. Урок, його основні ознаки, структура.
4. Класифікація уроків за етапами навчання, за дидактичними цілями, за методами навчання та ін.
5. Форми і методи індивідуальної роботи з обдарованими та невстигаючими: індивідуальні заняття, консультації, індивідуальна домашня робота та ін.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №13

(2 години)

Тема: Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю учнів.

Вид заняття: семінар практикум.

Мета: формувати аналізувати педагогічні ситуації, аргументовано доводити свою точку зору, узагальнювати матеріал, розвивати критичність і гнучкість.

Методи викладання та контролю: інтерактивні методи, бесіда, обговорення, взаємооцінювання.

План

1. Проведення бліц-опитування з теми.
2. Гра «Судове засідання з питань оцінювання навчальних досягнень учнів».

Методичні вказівки. Викладач має продумати спосіб розподілу студентів за ролями та об'єднати їх у групи. Тут важливим завданням викладача є створення відповідної атмосфери, адже гра проходить у формі суду. Під час групової роботи студентів з вивчення ситуацій, викладач виконує роль консультанта та контролює готовність тієї чи іншої групи (групи можуть бути змінними за бажанням).

Інструкція до виконання ролей. Студенти об'єднуються у три групи. Окремо до кожної ситуації обирається позивач та відповідач. Представники

групи *суддів* – аналізують отриману судову справу, формулюючи проблему. Під час аналізу справи продумують процедуру судочинства, готують питання до обох сторін. Уважно вислуховують аргументи прокурора, адвоката, після їх виступів задають уточнюючі питання (якщо є) і виносять остаточний вирок, обґрунтовуючи його перед аудиторією в кінці заняття.

Представники групи *адвокатів* – аналізують отриману судову справу, шукаючи аргументи на захист відповідача, обґрунтовано викладають ці аргументи після прокурора, намагаючись переконати адвоката у своїй правоті.

Представники групи *прокурорів* – аналізують отриману судову справу, шукаючи аргументи на підтримку позивача й обвинувачення відповідача, обґрунтовано викладають ці аргументи, намагаючись переконати суддю у своїй правоті.

Картки із судовими справами

Картка №1

Йшов урок української мови. Настрій у вчителя був чудовий. Він опитав чотирьох учнів. Відповіді бездоганні. Усі відмінні оцінки. Підійшовши до дошки, учитель виявив шпаргалку: на рамі були написані особові закінчення дієслів I і II дієвідмін. «Думаєте, ви мене обманули? Ви обманули самих себе!» - з цими словами вчитель підійшов до столу і біля «п'ятірок» у журналі з'явилися «двійки».

(позивач – один з опитаних учнів, відповідач – учитель)

Картка №2

Сашко Панасенко вчиться слабенько – на трійки. Сьогодні він добре вивчив урок, відповів правильно і вчителька поставила йому «п'ять». Яка радість – перша відмінні оцінка! Та вчитель забув поставити її у журнал. Наступного дня, підійшовши до вчительського столу, де лежав відкритий журнал, Сашко побачив, що його оцінки немає. І тут виникла ідея...

Після уроків від попросив дозволу віднести журнал в учительську. Вийшовши в коридор, десь у кутку сам поставив собі «5». Але його п'ятірка

виявилася не схожою на ті, що ставить учитель. Учитель здогадався. Хлопчик зізнався, що поставив собі оцінку, і дуже почервонів. Обіцяючи, що більше такого робити не буде.

(позивач – учитель, відповідач – Сашко)

Картка №3

Вікторія Петрівна, учителька 3-го класу, дізналася, що стимулом навчання Василя були гроші і подарунки, які він отримував від батька.

Невже це правда? – запитала вона хлопчика.

Василю було ніяково перед учителем, але він все ж таки сказав правду:

У нас із татом є угода: якщо я закінчу третю чверть без трійок, то він купить мені велосипед. Як у першій, так і в другій чверті за кожну п'ятірку, отриману в школі, тато видавав мені по три гривні. А Вірка, Вікторіє Петрівно, ябеда. Вона в мене дістане своє.

(позивач – учитель, відповідач – тато).

Картка №4

Нас, батьків, запевняли, що нашим дітям пощастило: Наталія Євгеніївна – кращий методист району!

Через тиждень вона зажадала приклеїти або пришити петельки з ниток до зошитів. Я не міг збагнути: «Для чого?». Син пояснив: у класну дошку забито цвях ганьби. На нього вішають розгорнутий зошит, коли там зявиться двійка.

(позивач – мати одного учня, відповідач – учителька)

Картка №5

Десятикласники з нетерпінням чекали початку уроку. Нової вчительки біології вони ще не бачили. Галина Іванівна не витратила багато часу на розмови. Першою викликала відповідати Нону. Усі зітхнули з полегшенням: у Нони з біології завжди були п'ятірки. Вона відповіла впевнено. І коли Нона скінчила, всі чекали, що вчителька похвалить її за відповідь. «Сідайте! Трійка.» - відповіла Галина Іванівна. Нона подумала, що не дочула: «Трійка? Ви жартуєте?»

- Ні. Ви сумлінно переказали параграф з підручника. Але у відповіді не було жодної живої думки, своєї. А щоб нікому не здавалося, що я жартую, то у журнал ставлю оцінку, на яку заслуговує відповідь. Двійка!
Такого ніхто не чекав.

(позивач – Нона Волохова, відповідач – учителька)

Картка №6

На уроці української мови в п'ятому класі учні самостійно виконують вправу. Учителька помічає, що Сашко старанно працює. Взагалі є він двієчник, і ставлення до нього в класі іронічно-поблажливе. Маленький, худенький, завжди ніби трішки наляканий. На контрольних Сашко найчастіше байдикує, дивлячись винуватими очима на вчителя, а в кращому випадку списує в сусідів. Сьогодні ж працює. Матеріал не складний, Сашко цілком зможе з ним упоратися.

- Молодець, Сашко, - вирішила похвалити його Олена Володимирівна, - як приємно дивитися на тебе, коли ти думаєш, працюєш.
- А Ви йому п'ятірку поставте, - насмішкувато говорив котрийсь із хлопчиків, і всі сміються: Сашко і п'ятірка – речі несумісні.
- Поставлю, якщо зробить, - трішки підвищує голос учителька. – коли закінчите, я перевірю ваші роботи.

Роботу закінчено, вчителька перевіряє зошити. Ось, нарешті, до неї підходить Сашко. Учителька бере його зошит і раптом бачить, що записано номер вправи, а далі – чистий аркуш.

На великий подив учнів Олена Володимирівна оголосила: «Сідай, Сашко, п'ять».

(позивач – учень, що тоді одержав трійку, відповідач – учителька)

Картка №7

На уроці з української літератури у 8 класі вивчали вірш І. Франка «Каменярі». Усі учні говорили завченими фразами, але один з них, Дмитро, сказав, що цей вірш поета він не розуміє і вважає, що його взагалі не потрібно так детально розбирати.

Учителька вислухала учня і промовила, що він не розуміє змісту вірша, а причина цього - невідповідність до уроку, і поставила у щоденнику оцінку «незадовільно».

(позивач – Дмитро, відповідач – учителька)

Картка №8

Юрій був головою учнівського комітету. Чудовий організатор, заводій. Були в нього й недоліки: хлопець норувистий, з гонором.

На одному з уроків літератури Юра відмовився відповідати:

- Я цей роман не читав. Він мені не подобається.

- Що ж, сідай, два. А ще учнівський ватажок!

Через тиждень у Юри п'ятірка за твір.

- Молодець! А кажеш – не подобається. Роман чудово розглянутий.

- Так це я списав з брошурки...

- Ну знаєш, це вже хамство! Гадаєш, якщо активіст, то тобі все зійде.

І вчитель поставив Юрію двійку. ..

(позивач – Юрій, відповідач – учитель)

Перебіг гри

1. Вступне слово організатора гри.
 2. Оформлення ігрового поля (об'єднання студентів у групи, розподіл ролей всередині кожної групи, отримання інструкцій до ролей).
 3. Ознайомлення з процедурою слухання
- Кожна група отримує судову справу, учасники аналізують її згідно з інструкціями до отриманих ролей.

4. Робота в групах.

Порядок роботи:

- 1) Вступне слово судді.
- 2) Обвинувачувальний вирок прокурора.
- 3) Контраргументація адвоката.
- 4) Питання судді (якщо є).
- 5) Вирок судді.

- 6) Оприлюднення результатів судових справ.
- 7) Підбиття підсумків заняття, рефлексія учасників гри.

Основні тези підсумків заняття

- Для того, щоб правильно проаналізувати оцінювання навчальних досягнень учнів, необхідно визначити мотиви відповідної поведінки вчителя, стати на його місце, розглянути альтернативні варіанти розв'язання даної ситуації.
- Відмітка є гострим інструментом учителя, який він має використовувати дуже обережно та обдумавши її наслідки, інакше неправильний підхід до оцінювання досягнень учнів може призвести до загострення конфліктних ситуацій.
- Оцінюючи досягнення учнів, необхідно враховувати індивідуальні особливості дітей: емоційний стан, потенційні можливості успішності, темперамент, ситуацію в класі тощо.

- 3. Проведення дискусії на тему: «Чи потрібні оцінки у школі» (визначте власну позицію, доберіть аргументи спираючись на нормативні документи).
- 4. Складання інтелект-карти попередження і подолання неуспішності школярів.

Питання на самостійне опрацювання

- 1. Поняття про сутність контролю, його компоненти.
- 2. Основні функції контролю.
- 3. Види контролю.
- 4. Вимоги до контролю.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №14

(2 години)

Тема: Формування позитивного ставлення учнів до навчання.

Вид заняття: семінар практикум.

Мета: формувати здатність позитивного ставлення учнів до навчання, зацікавлювати темою уроку.

Методи викладання та контролю: інтерактивні методи, бесіда, обговорення, взаємооцінювання.

План

1. Групове складання інфографіки «Як стимулювати учнів» за І.П. Підласим

2. Проведення гри «Як зацікавити темою уроку».

Інструкція до проведення гри. Студенти об'єднуються у творчі мікрогрупи. Отримавши конкретне завдання готують фрагмент уроку. Після цього відбувається показ відповідного етапу уроку. Регламент мікровикладання 3-5 хвилин. Обирається кращий варіант, обговорюються помилки та недоліки.

Виступи учасників та аналіз кожного запропонованого варіанту.

Питання на самостійне опрацювання

1. Етимологія поняття «мотив», «мотивація». Види мотивів.
2. Джерела мотивації навчання.
3. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності школярів.
4. Методи стимулювання обов'язку й відповідальності у навчанні.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №15

(2 години)

Тема: Питання управління закладами загальної середньої освіти. Підвищення кваліфікації вчителів. Атестація педагогічних кадрів

Вид заняття: семінар практикум.

Мета: формувати здатність здійснювати аналіз управління ЗЗСО на практиці; розширити знання про підвищення кваліфікації вчителів та атестацію педагогічних кадрів.

Методи викладання та контролю: інтерактивні методи, бесіда, обговорення, взаємооцінювання.

План

1. Презентація домашнього завдання (стендова доповідь, інфографіка, презентація на теми «Управління ЗЗСО», «Атестація педагогічних кадрів»).
2. Огляд та аналіз онлайн платформ підвищення кваліфікації вчителів.
3. Творче завдання. Запропонувати для вчителя НУШ свою ідею підвищення кваліфікації. Представлення в будь-якому зручному форматі.
4. Розв'язання практичних кейсів.

Практичний кейс.

Чи може педагогічний працівник відмовитись від чергової атестації? Роз'ясніть опираючись на нормативні документи.

Роз'яснення: Пунктом 4 розділу I Положення передбачено випадки, коли атестація може бути перенесена або відстрочена. Зокрема, атестація працівника може бути перенесена на один рік у разі його тривалої непрацездатності або при переході у рік проведення чергової атестації на роботу до іншого закладу освіти та з інших поважних причин. Чергова атестація педагогічних працівників, які поєднують роботу з навчанням у закладах вищої освіти за напрямами (спеціальностями) педагогічного профілю, за їхньою згодою може бути відстрочена до закінчення навчання. Але, все ж таки, атестація є обов'язковою.

Практичний кейс

Скільки годин підвищення кваліфікації має бути в учителя ЗЗСО, який викладає два та більше предметів?

Роз'яснення: відповідно Положення загальний обсяг встановлюється сукупно, за всіма посадами, і має бути не менше за 150 годин, з них не менше 15 годин (10%) з питань роботи з учнями з ООП та не менше 15 годин (10%) щодо надання психологічної підтримки учасникам освітнього процесу. Всі інші години мають включати напрями за всіма предметами, що викладаються.

Питання на самостійне опрацювання

1. Управління як діяльність.
2. Загальні принципи управління: демократизація і гуманізація, системність і цілісність, раціональна єдність централізації і децентралізації, об'єктивність і повнота інформації.
3. Школа як педагогічна система і об'єкт наукового управління.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

В умовах кредитної системи навчання контроль успішності здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни поділяється на вхідний (попередній), поточний (тематичний), підсумковий контроль. Використання онлайн сервісів для здійснення усіх видів контролю (Kahoot, Google-форми, Google – анкетування, тестування в Moodle, Trello, Padlet, Edpuzzle).

Форми та методи оцінювання: усне, письмове опитування; письмова перевірка презентацій творчих робіт (інфографіка, презентації, стендові доповіді тощо); вирішення педагогічних ситуацій; есе; тестування (письмове, комп'ютерне); індивідуальні (командні) проєкти; виконання та захист самостійної роботи; підготовка та робота на семінарських заняттях; контрольна робота; залік.

Оцінювання навчальної дисципліни відбувається за 100-бальною шкалою упродовж семестру. Оцінювання відбувається за всіма видами та формами роботи за накопичувальною системою рейтингових балів.

Система оцінювання навчальних досягнень здобувачів

Назва виду діяльності та контролю	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій		2		3		6	
Підготовка та робота на семінарському занятті	5	2	10	5	25	8	40
Виконання завдань для самостійної роботи	1-2	2	4	5	6	8	10
Виконання ІНДЗ							
Виконання модульного контролю	5					1	5
Разом			14		31		55
Залік							
Максимальна кількість балів протягом семестру:						100	

Шкала оцінювання здобувачів за системою ECTS

Рейтингова Оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82 – 89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	74 – 81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69 – 73 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60 – 68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень балів знань (умінь)
FX	35 – 59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1 – 34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Педагогіка як галузь наукового знання. Структура педагогічної науки та її зв'язки з іншими науками. Основні категорії педагогіки.
2. Суть, структура, функції, особливості педагогічної діяльності. Психолого-педагогічні вимоги до особистості вчителя.
3. Педагогічна майстерність учителя, її складники. Шляхи набуття педагогічної майстерності.
4. Поняття педагогічного спілкування. Його особливості, функції, види.
5. Суть процесу виховання. Його структурні компоненти та етапи реалізації.
6. Загальна характеристика принципів виховання. Суть та шляхи реалізації принципу індивідуального підходу в вихованні.
7. Суть цілісного підходу до виховання. Критерії вихованості дитини.
8. Принцип гуманізації виховання та шляхи його реалізації в основній і старшій школі.
9. Принцип національного виховання. Нормативно-правове забезпечення його реалізації в закладах загальної середньої освіти.
10. Моральне виховання школярів: мета, завдання, зміст, методи і форми.
11. Суть і шляхи реалізації естетичного виховання школярів.
12. Фізичне виховання школярів: мета, завдання, зміст, методи, форми. Роль самовиховання у формуванні фізичної культури учнів.
13. Зміст громадянського виховання школярів. Методи і форми формування громадянськості як риси особистості.
14. Мета й завдання трудового виховання школярів. Види трудової діяльності учнів. Профорієнтаційна робота у школі.
15. Зміст сімейного виховання. Педагогічні умови успішного виховання дітей у сім'ї. Поняття батьківського авторитету.
16. Дитячий колектив: суть, структура, шляхи формування, динаміка розвитку. Статус дитини в колективі.
17. Поняття і принципи утворення громадських дитячих організацій як контактних колективів.
18. Характеристика методів формування свідомості – понять, суджень, оцінок, переконань учнів. Техніка переконання і прикладу.

19. Характеристика методів організації діяльності та формування досвіду громадської поведінки школярів. Методика організації виховних вправ, доручень, ситуацій.
20. Характеристика методів стимулювання і корекції поведінки учнів. Педагогічні вимоги до їх застосування.
21. Характеристика методів самовиховання школярів.
22. Проблема інклюзивної освіти в Україні. Особливості роботи з дітьми з вадами здоров'я.
23. Проблема булінгу у школах. Робота вчителя із протидії булінгу.
24. Мета, завдання, актуальні проблеми дидактики. Навчання як двобічний процес.
25. Функції навчання. Шляхи їх реалізації в навчальному процесі. Загальна характеристика принципів навчання.
27. Поняття змісту шкільної освіти. Вимоги до його компонування. Державні стандарти загальної середньої освіти.
28. Загальна характеристика державних нормативних документів, що відображають зміст освіти у школі.
29. Концепція активізації пізнавальної діяльності школярів (В. І. Лозова, Т. І. Шамова, Г. І. Щукіна).
30. Загальна характеристика догматичного, пояснювального, програмованого навчання. Шляхи їх реалізації в закладах загальної середньої освіти.
31. Технологія організації проблемного навчання.
32. Дистанційне навчання: суть, шляхи реалізації, переваги та недоліки.
33. Наукові підходи до класифікації методів навчання. Оптимальний вибір методів і прийомів навчання.
34. Особливості реалізації пояснювального, репродуктивного, евристичного, дослідницького методів навчання.
35. Загальна характеристика словесних методів навчання.
36. Педагогічні вимоги до застосування наочних і практичних методів навчання.
37. Застосування інноваційних методів у навчальному процесі. Активні й інтерактивні методи навчання.

38. Новітні технології навчання в закладах загальної середньої освіти.
39. Способи організації навчальної діяльності учнів. Їх суть і шляхи реалізації.
40. Класно-урочна форма навчання, її основні ознаки. Проблема класифікації уроків за етапами навчання, дидактичними цілями, методами навчання.
41. Типи уроків та їх структура. Нетрадиційні уроки.
42. Аналіз уроку. Види аналізу уроку.
43. Позаурочні форми навчання в загальноосвітніх навчальних закладах.
44. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю учнів та його основні функції. Види, методи і форми контролю.
45. Проблема попередження і подолання неуспішності школярів.
46. Педагогічний колектив школи, його особливості. Соціально-психологічний клімат у педагогічному колективі.
47. Планування роботи школи. Діяльність шкільного методичного об'єднання.
48. Інноваційні процеси в середній освіті. Концепція «Нової української школи».
49. Формула Нової української школи: ключові компетентності для життя.
50. Педагогіка партнерства: завдання Нової української школи.
51. Підвищення кваліфікації вчителів. Атестація та сертифікація педагогічних працівників.
52. Створення сучасного освітнього середовища, зміна ставлення вчителя до учня в Новій українській школі.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА

Базова

1. Задорожна-Княгницька Л. В., Тимофєєва І. Б. Загальні основи педагогіки : навч. посіб. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 192 с. URL: http://repository.mdu.in.ua/jspui/bitstream/123456789/2109/1/np_zagalni_osnovy.pdf
2. Марушкевич А., Є.Спіцин, Н. Кошечко, Педагогіка (у структурно-логічних схемах та таблицях): навч. посіб. Київ : Компринт, 2020. 90 с. URL: <https://psy.knu.ua/files/pdf/web/viewer.html?file=%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%B7-%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B8.pdf>
3. Педагогіка: хрестоматія: для здобувачів вищ. освіти / уклад.: Є. М. Суліма, С. О. Дєніжна, І. О. Петухов. Ірпінь : Ун-т ДФС України, 2021. 421 с. URL: <https://ir.dpu.edu.ua/items/e1c5fe3f-bc6b-4a0d-804b-f4eeb64e0a51/full>

Допоміжна

1. Башкір О.І. Теорія виховання. Навчально-методичний посібник. Х., ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2016, 90с. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/83fa116b-c728-4895-8eb4-9bf1319c8e0e/content>
2. Башкір О.І., Васильєва С.О., Собченко Т.М. Дидактика: навч.-метод. посіб. Харків: ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2016. 163 с. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/20e61dc9-9daf-4b56-8735-2bc0e134500e/content>
3. Дидактика: теорія і практика. Навчально-методичний посібник для студентів гуманітарних факультетів / О.С. Березюк, О.М. Власенко. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. 212 с.
4. Каменєва Т. М. Теоретичні основи навчання : навч.-метод. посіб. Київ: МНУЦ, 2018. 282 с.

URL: https://fprsso.kubg.edu.ua/images/2023-2024/Studentam/%D0%84%D0%92%D0%86_%D0%84%D0%A4%D0%92%D0%92/%D0%9A%D0%B0%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%94%D0%B2%D0%B0.pdf

5. Педагогіка: баз. підруч. для студ. вищ. навч. закладів III-IV рівнів акредитації / за ред. І.Ф. Прокопенка. Харків :Фоліо, 2015. 572 с.
6. Педагогічні технології в підготовці вчителів : навч. посіб. / І. Ф. Прокопенко, О. М. Іонова, В. І. Євдокимов [та ін.]. Харків : ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2018. 457 с. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/items/57b45659-b6c3-4919-a128-711339401e87>
7. Романовський О., Михайличенко В., Грень Л. Педагогіка лідерства. Харків : Вид-во Іванченка І. С, 2023. 430 с.
8. Суліма Є., Деніжна С., Петухов І. Педагогіка: практикум: навч. посіб. Ірпінь : Ун-т ДФС України, 2021. 531 с.
9. Твердохліб Т.С. Педагогічна майстерність класного керівника в організації виховної роботи. Х. ХНПУ імені Г.С. Сковороди 2017, 151с. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/bfd72bef-eb9a-4ffa-bcbd-b14959ea03ae/content>
10. Хмельницька О. Педагогіка. Історія педагогіки: навч.-метод. посіб. Переяслав : Домбровська Я. М., 2021. 221 с.

Інформаційні ресурси.

1. <http://www.mon.gov.ua/> – Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України
2. <http://www.ru.ac.kharkov.ua/> – Сайт Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;
3. <http://nbuv.gov.ua/> – Сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського
4. <http://www.dnrb.gov.ua/> – Сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського

5. <http://korolenko.kharkov.com/> – Сайт Харківської державної наукової бібліотеки імені В.Г. Короленка
6. <http://www.osvita.org.ua/> – Освітній портал – освіта в Україні, освіта за кордоном
7. <http://guonkh.gov.ua/> – Офіційний сайт Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації

Навчальне видання

Собченко Тетяна Миколаївна

Єсікова Ірина Василівна

Методичні рекомендації до семінарських занять та самостійної роботи з
Педагогіки для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 035 Філологія

*Відповідальність за дотримання вимог академічної доброчесності
несуть автори*

Відповідальний за випуск: Собченко Т.М.

Комп'ютерна верстка: Єсікова І.В.